

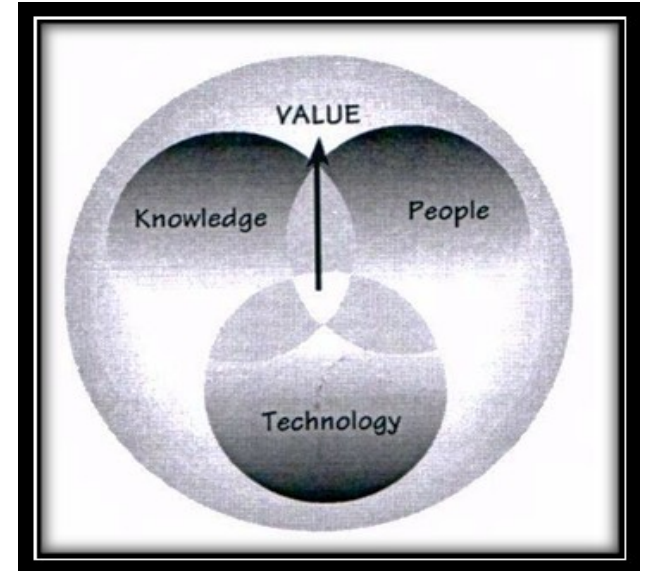
Ekologické přístupy k IB

Michal Lorenz

3. 4. 2015

Změna přístupu k IB

- přístup zaměřený:
 - na systém – IR výzkum
 - na uživatele – kognitivní aspekty, user-centered design
 - na činnosti – in context, constrains-based design
- 1996 Information seeking behavior in context (ISIC)
- Hlubková analýza
- Komplexita reálného života

informace při rozhodování

řešení problému

plnění úkolu

x

informace v každodenním životě

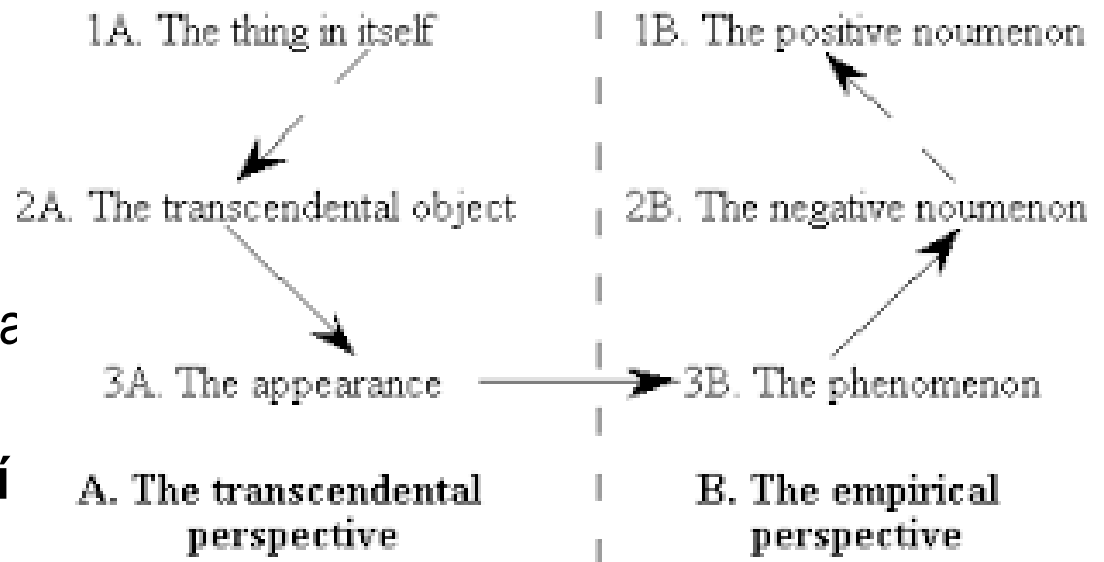
Změna přístupu k IB

fenomén x noumenon

chování x interakce (HII – 1995 Gershon)

vztah mezi uživatelem a typy, zdroji informací či systémem:

- rodina
- přátelé
- členství v klubech
- dobrovolnictví
- individuální i sdílený význam

studium formování znalostí

- socio-kulturní aspekty
- ideologie informačních systémů

Výzkum v kontextu

- skupiny lidí ve stejném prostředí
 - jedinec jako zástupce skupiny
 - konkrétní situace
- sociální okolnosti, okolnosti v prostředí
 - kognitivní, afektivní složky
 - nejen práce, ale i běžný život
- fické skupiny – nízká generalizovatelnost

Kontext

- podmínky ve kterých událost, sdělení či myšlení probíhá
- bezprostředně předcházející či následující sdělení, které objasňuje význam sdělení současného
- LIS: podmínky pro dostatečné pochopení fenoménu (informačních potřeb, hledání), kontext tvořící význam

Kontext

málo diskutovaný či vágní

– hranice tvoří elementy zvažované během zkoumání

– jedinečnost, vzácnost

Ad hoc kontext – brání kumulaci výsledků výzkumu a generalizaci

Kontextuální proměnné

- př. fáze procesu řešení problémů
- formální a neformální struktura organizace
- dodatečné kontextuální elementy včetně povahy subjektu
- př. vědci v základním výzkumu, výzkumná skupina
– specifikace uživatelů (cílovky)

PAISLEY – Vědci v systému

(1) kultura skupina

(2) politický systém

(3) členská

(4) referenční skupina (vědci s podobnými vlastnostmi)

(5) neviditelná universita tým

(6) formální organizace

(7) pracovní

(8) vědcova vlastní hlava systém

(9) právní a ekonomický

(10) formální informační systém

Situace x kontext

- statický kontext x dynamický kontext

- situace x kontext

situace aktéra v stálé změně se změnou podmínek: život postupuje od situace k situaci (sense-making Dervinové)

situace – proměnlivost X kontext – pravidelnosti, stabilní podmínky

kontext lze definovat:

- ad hoc, induktivně, naturalisticky
- na základě předchozí literatury
- jako konceptuální konstrukt – informační zázemí (information ground – teorie slabých a silných vazeb + třetí místo)

Strukturní x funkční kontext

- 1. Paisley – vědci v systému: struktura organizační jednotky a mimo jednotku
- 2. Baker – umírající osoby:
 - strukturní - rodina, komunita, kulturní kontext, prostředí...
 - funkční – funkce rodiny a komunity jsou důležitější než struktura rodiny (vztahy mezi členy rodiny ovlivňují HBI)
- kontext činností spíše než osob
- tvarovány úrovní a typem zdrojů, omezení, afordance

Ekologický přístup

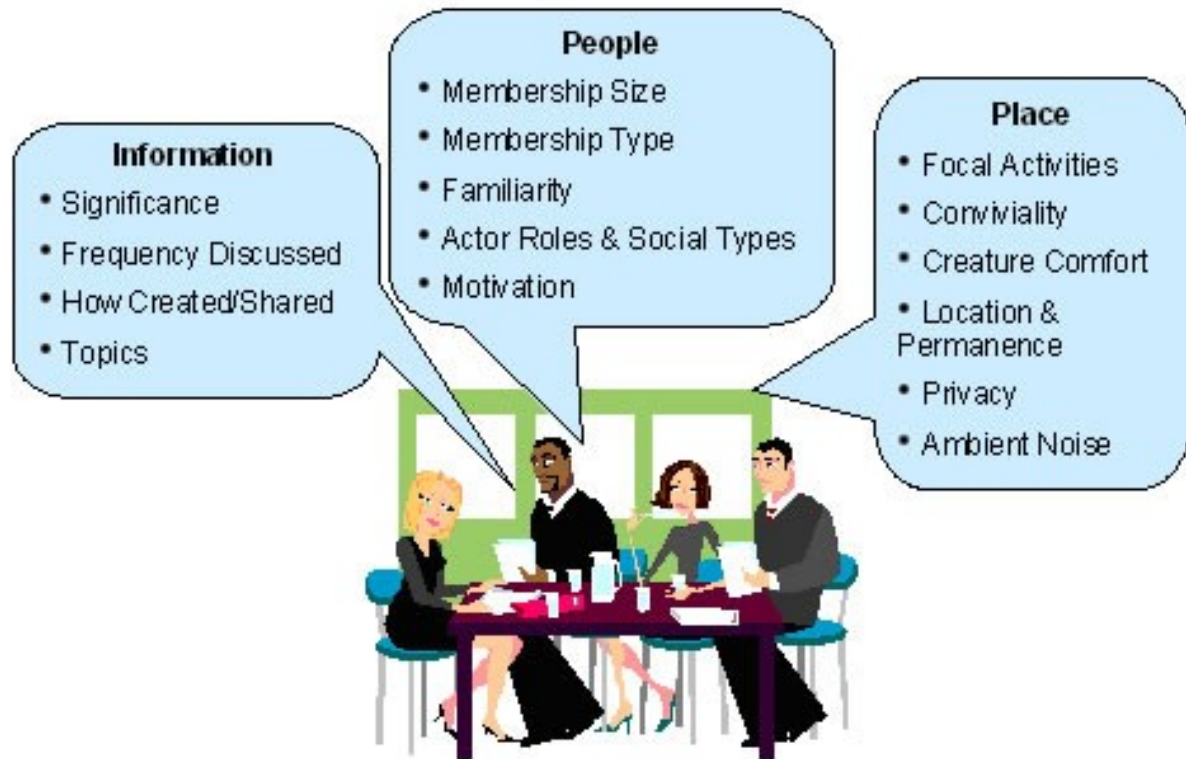

- S. Erderlez – setkání s informací (encountering)
- **Kirsty Williamson** – 1998, ekologická teorie HIB:
náhodné získávání informací

- jedinec v konkrétním fyzickém, sociálním a kulturním prostředí
- výzkum v kontextu osobního života , lokální kultury, společnosti – komunity
- výzkum seniorů - metoda telefonních deníků a rozhovorů
- metodologie – problém: kdy cílené hledání a kdy náhodné získání?
- zajímavosti: role poštovního odpadu, odborníci

Informační území (Information Ground)

- K. Fisher
- dočasná místa setkání
- sociální atmosféra
- informační tok vedlejší produkt
- spontánní a náhodné sdílení informací
- sub-kontext x velký kontext

Information foraging theory

PIROLLI, Peter

- Informacežravost
- Analogie s optimální výživou
- Racionální analýza – omezená racionalita, metodologický adaptacionismus
- Selektivní mechanismus: pozornost
- Řešení problémů – špatně strukturovaný x jednoduše strukturovaný

Informační ekologie

- **Raphael Capurro: 1989**
 - rovnováha v informační krajině
 - pluralita, typ informační hygieny
- harmonizace vztahu mezi člověkem a technologií

3 dimenze:

- sociální: tvorba, šíření inf.
- historická: bohatství minulosti, omezení budoucnosti
- lingvistická: předporozumění, tacitní aspekty, odpovědnost za použití

Informační ekologie

Thomas Davenport a Laurence Prusak

- holistický informační management
- organizační složky informačního prostředí
- důraz na potřeby člověka
- efektivní použití informací v manažerské praxi
- organizace informací v podniku

Information Ecology of the Organization

Informační ekologie

Bonnie Nardiová a Vicki O'Day

- interakce technologií, hodnot, lidí
- systém lidí, praktik, hodnot a technologií v konkrétním lokálním prostředí
- prostor lidí pro vyjádření vlastních hodnot, postojů a preferencí, ovlivnění designu
- podpora sdílení a učení, snížení frustrace
- Dyslogistic Information Ecologies (Letiche - Mens) – ne všichni usilují o harmonii, sobecké zájmy lidí klíčového druhu (např. sekretářce jde o získání výhod pro sebe, ne o prospěch firmy)

Diverzita – různorodost lidí, aktivit, pozic, nástrojů a technologií v interakci – komplementární působení. Přežití kontinuálních i diskontinuálních změn.

Koevoluce – vzájemný vliv sociálního a technického vývoje - neustálé vzájemné přizpůsobování

Systemovost – vzájemná závislost - změny části systému zasahují ostatní části. Změny nekompatibilní s některými částmi se vytrácejí

Lokalita – provázanost technologie s konkrétním místem využití, závislost na místních zvycích a místním uspořádání vztahů, dosažitelnost technologie, užitečnost, rytmus práce, vzory použití. Sociálně konstruovaná identita technologie se liší v jednotlivých ekologiích;

Klíčové druhy – role profese či druhu lidí, spojují dohromady ostatní lidi, technologie a praktiky v dynamický systém, zabraňují dezintegraci.

2009 INSC 543/CSE 599P

VALUE SENSITIVE DESIGN

- k hodnotám ohleduplný design - proaktivní k lidským hodnotám
- hodnoty v kontextu

hodnoty:

- soukromí
- důvěra
- lidská důstojnost
- respekt k osobám
- fyzická a psychologická pohoda
- poučený souhlas
- intelektuální vlastnictví
- zbavení se předsudků
- odpovědnost, včetně morální

Literatura

- CAPURRO, Rafael. Towards an Information Ecology [online]. In WORMELL, I. (ed.). *Information Quality. Definitions and Dimensions*. London: Taylor Graham, 1990. Str. 122 – 139. [cit. 2010-08-02]. Dostupný z: <<http://www.capurro.de/nordinf.htm>>.
- DAVENPORT Thomas H. – PRUSAK, Laurence. *Information Ecology: Mastering the Information and Knowledge Environment*. New York : Oxford University Press, 1997. 255 s. ISBN 0-19-511168-0.
- FIDEL, Raya. *Human Information Interaction: An Ecological Approach to Information Behavior*. Cambridge: MIT, 2012, 348 s. ISBN 978-0-262-01700-8.
- PIROLI, Peter. *Information Foraging theory: Adaptive Interaction with Information*. Oxford: Oxford university, 2007, 256 s. ISBN 978-0-19-517332-1.
- SAVOLAINEN, reijo. *Everyday information practices: a Social Phenomenological Perspective*. Lanham: The Scarecrow, 2008, 232 s. ISBN 978-0-8108-6111-4.
- WILLIAMSON, Kirsty. Discovered by Chance: the Role of Incidental Information Aquisition in an Ecological Model of Information Use. *Library & Information Science Research*. 1998, Vol. 20, No. 1, s. 23 – 40. ISSN 0740-8188.
- WILLIAMSON, Kirsty. Ecological Theory of Human Information Behavior. In FISHER, Karen E., Sanda Erdelez and Lynne McKechnie (Eds.). *Theories of Information Behavior*. Medford: Information today, 2009, s.128 - 132. ISBN 1-57387-230-X.
- NARDI, Bonnie A. – O'DAY, Vicki L. *Information Ecologies: Using Technology with Heart*. Cambridge : MIT Press, 1999. 232 s. ISBN 0-262-14066-7.
- LETICHE, Hugo – MENS, Lucie van. Dyslogistic Information Ecologies. *Management Learning*. 2003. Vol. 34. No. 3. s. 329 – 347. ISSN 1350-5076.